

CÔNG NGHỆ PHẦN MỀM

Bài 6. Thiết kế chương trình

ThS. Cao Minh Thành, 2023

6.1 Thiết kế chương trình là gì

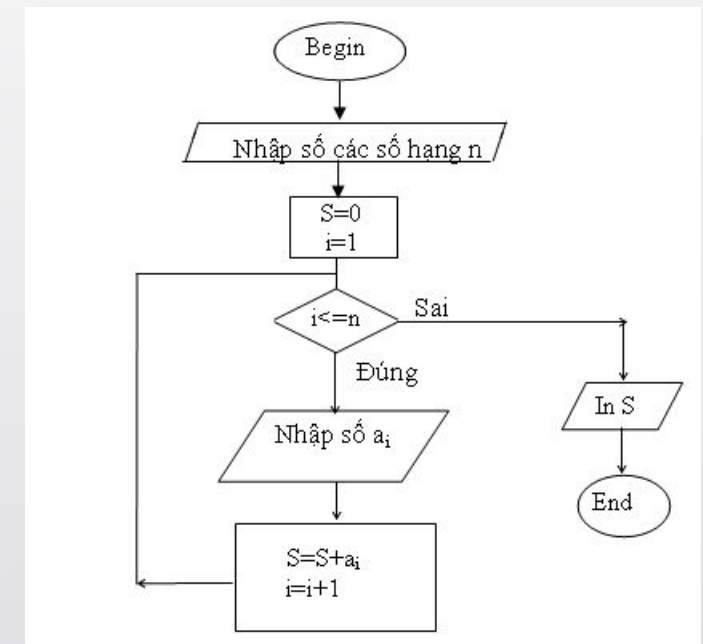
- Là thiết kế chi tiết cấu trúc bên trong của phần mềm (tính năng từng mô đun và giao diện tương ứng), gồm 2 NV cơ bản:

+ Thiết kế giải thuật

+ Thiết kế cấu trúc dữ liệu

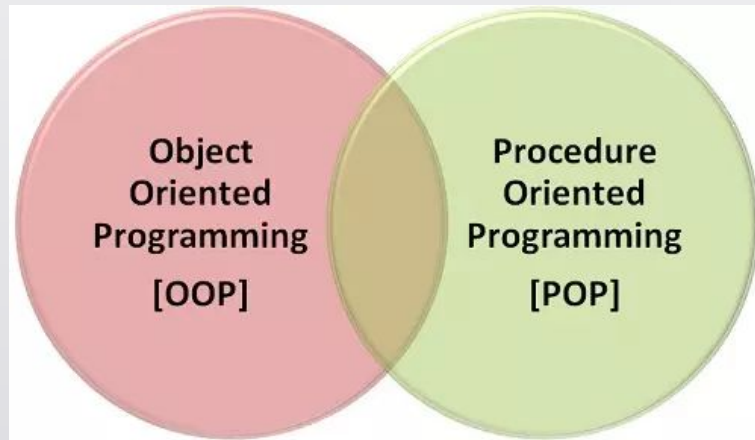
- Đầu vào là các đặc tả của giai đoạn phân tích và thiết kế HT.

- Đầu ra là các mô tả giải thuật

6.2 Các phương pháp thiết kế chương trình

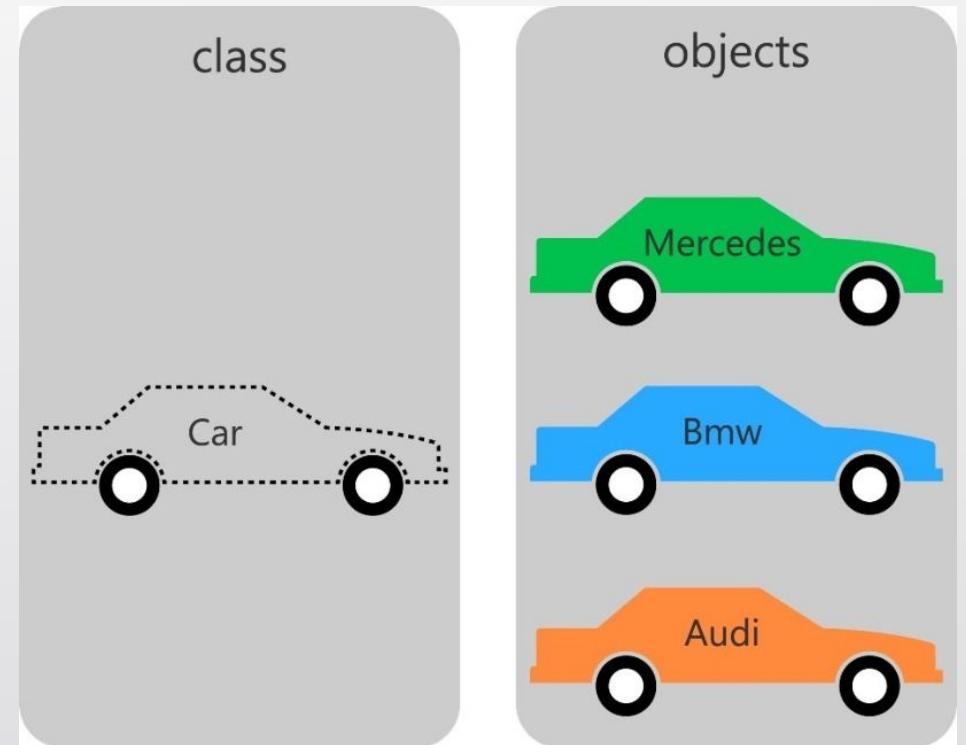
- Hướng tiến trình (process): hướng cấu trúc điều khiển
- Hướng cấu trúc dữ liệu (data)
- Hướng đối tượng

6.3 Hướng đối tượng

1. Khái niệm hướng đối tượng

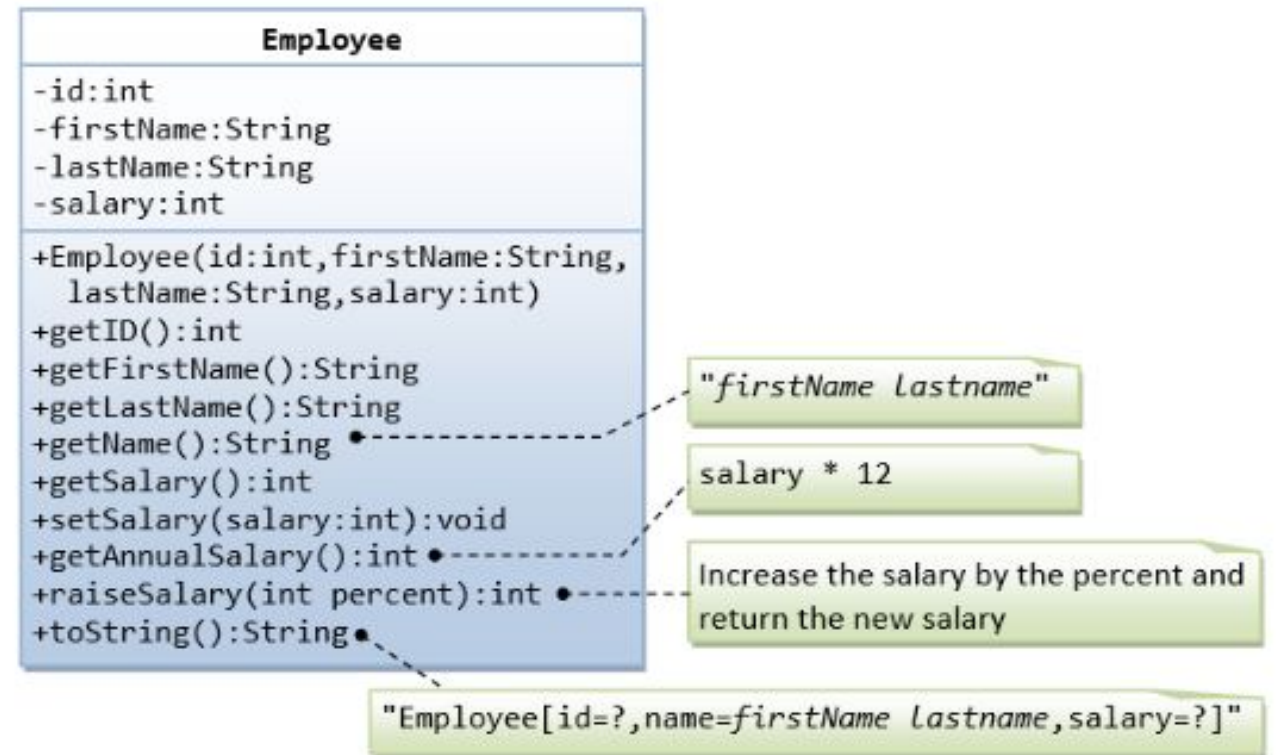
- Đối tượng là những thực thể trong hệ thống, biểu diễn các thể hiện trong thế giới thực hay là các thực thể của hệ thống.
- Lớp các thực thể là các mẫu của đối tượng và dùng để tạo các đối tượng.
- Lớp đối tượng có thể thừa kế các tính chất và các dịch vụ (services) từ các lớp khác.

6.3 Hướng đối tượng

1. Khái niệm hướng đối tượng

- Đối tượng có một trạng thái và một tập các thao tác trên trạng thái đó.

6.3 Hướng đối tượng

2. Truyền thông giữa các đối tượng

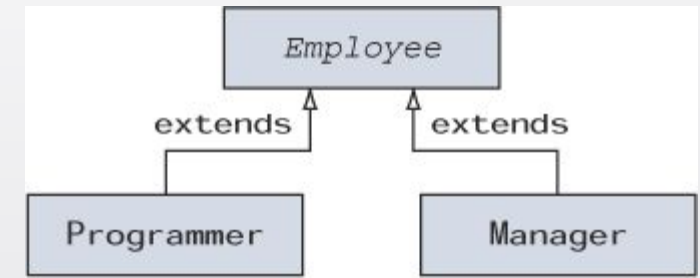
- Truyền thông điệp
- Thông điệp gồm:
  - + Tên của dịch vụ được yêu cầu bởi đối tượng gọi
  - + Bản sao các thông tin được yêu cầu để thực hiện dịch vụ và tên của đối tượng chứa kết quả của dịch vụ.
  - + Trong thực tế, thông điệp được cài đặt theo cơ chế gọi thủ tục
  - + Name = tên thủ tục
  - + Information = danh sách các tham số

```
String name = employee1.getName();
```

6.3 Hướng đối tượng

3. Khái quát hóa và kế thừa

- Các đối tượng là các thành viên của lớp định nghĩa cho kiểu các thuộc tính và các phép toán.
- Các lớp có thể sắp xếp theo kiến trúc phân cấp, có 1 lớp cao nhất là super-class. Đó là lớp khái quát nhất của 1 hay nhiều các lớp con (sub-class).
- Một lớp con kế thừa các thuộc tính và các thao tác của lớp cha và có thể thêm các thuộc tính và các phương thức mới của riêng mình.
- Sự khái quát hóa trong UML được cài đặt như kế thừa trong ngôn ngữ lập trình HĐT.

6.3 Hướng đối tượng

4. Bao gói (Encapsulation)

- Trong suốt với người dùng:

+ Người dùng không quan tâm tới cấu trúc bên trong của một đối tượng. Sự thay đổi bên trong đối tượng không ảnh hưởng đến người dùng.

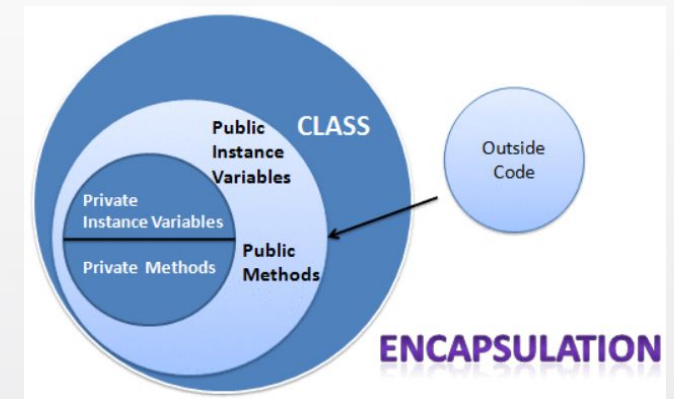
+ Mọi tác động đến đối tượng đều thông qua cơ chế truyền thông điệp.

- Cài đặt ẩn:

+ Cho phép khách truy cập và sử dụng các mục tương ứng

+ Một số lớp ẩn và không nhất thiết khách phải biết và truy nhập tới

+ Cho phép nhà thiết kế thay đổi, định nghĩa lại mà không ảnh hưởng đến ứng dụng.


```
9  class Employee
10  {
11      private string name;
12      0 references
13      public string Name
14      {
15          get { return name; }
16          set { name = value; }
17      }
18      //Auto Properties
19      0 references
20      public string Address
21      {
22          get; set;
23      }
24  }
```

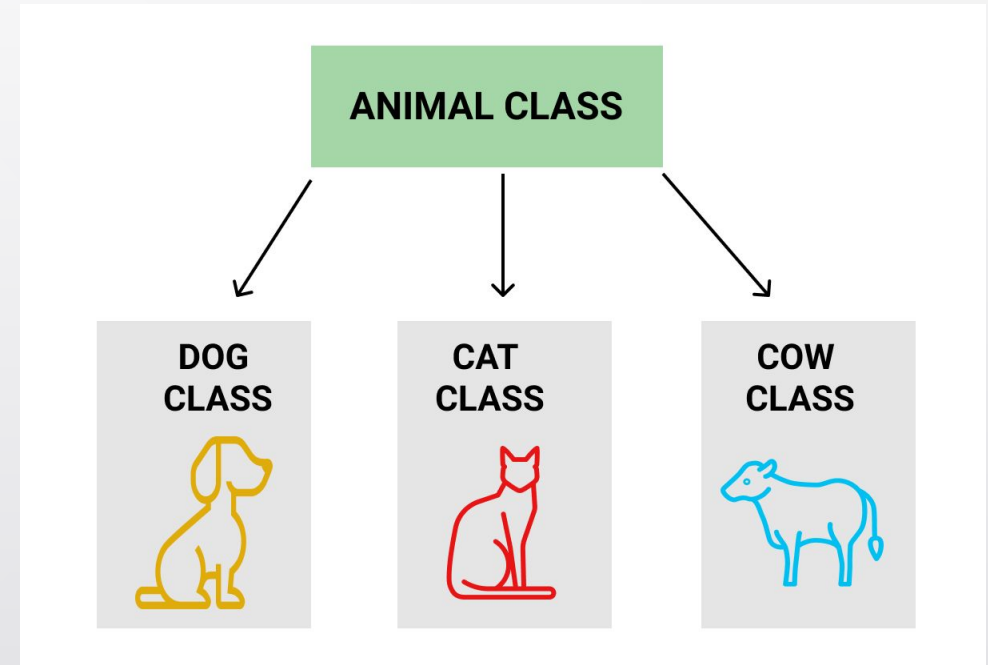

6.3 Hướng đối tượng

5. Kế thừa

- Tái sử dụng trong OPP:

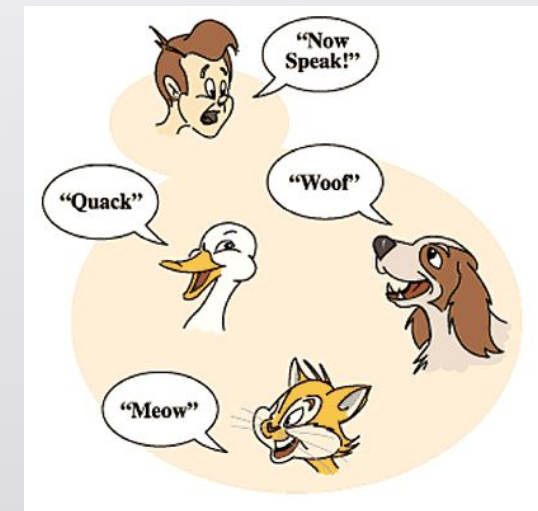
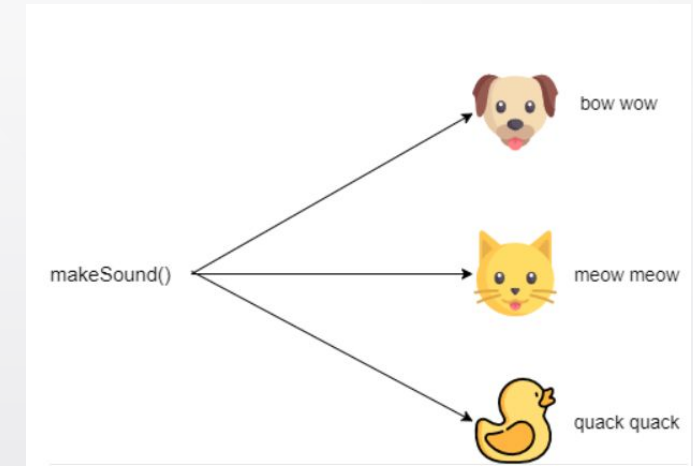
- + Tái sử dụng các lớp sẽ giảm chi phí.
- + Cách tốt nhất để tái sử dụng một lớp: tái sử dụng trực tiếp như là các trường hợp riêng.
- + Thứ 2 là dùng các biến đổi tượng lớp để xây dựng thành lớp mới
- + Thứ 3 là thể hiện nguyên tắc kế thừa
- + Các lớp cơ sở □ các lớp kế thừa

6.3 Hướng đối tượng

6. Đa hình trong OOP

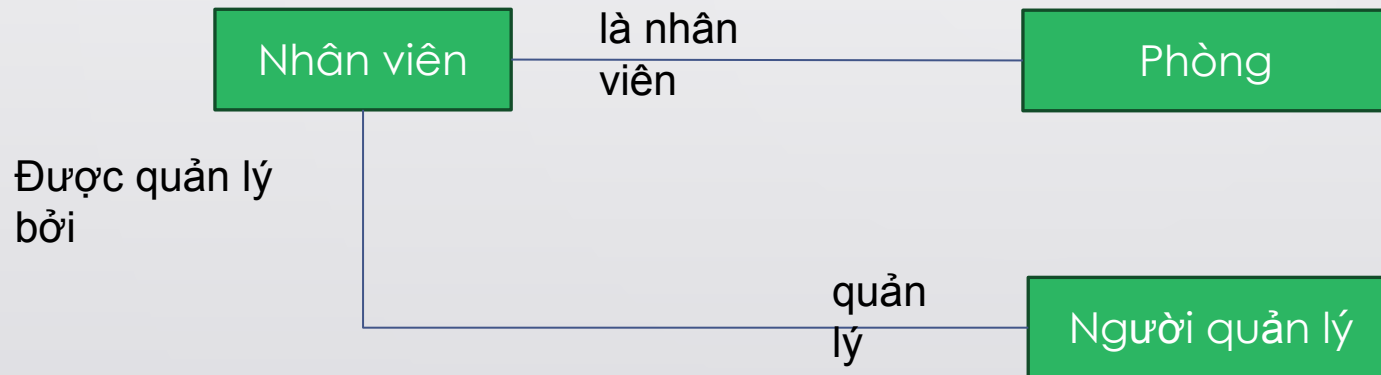
- Các lớp kế thừa định nghĩa cùng 1 hành vi (function), trình biên dịch không thể xác định được sử dụng hành vi của lớp nào.
- Có thể áp dụng các nguyên tắc sau:
  - + Chồng hàm: các tham số chỉ khác nhau về kiểu hay số lượng
  - + Chồng toán tử: định nghĩa lại các toán tử trong 1 ngôn ngữ với các dữ liệu, đối tượng mới trong các lớp cần phải xây dựng.

6.3 Hướng đối tượng

7. Các liên kết trong UML

- Các đối tượng và các lớp đối tượng tham gia vào quan hệ với các đối tượng và các lớp đối tượng khác.

6.3 Hướng đối tượng

8. Quy trình thiết kế HĐT – OOD

- Xác định ngữ cảnh và cách thức sử dụng hệ thống
- Thiết kế kiến trúc hệ thống
- Xác định các đối tượng chính của HT
- Phát triển mô hình thiết kế
- Đặc tả giao diện của các đối tượng

6.3 Hướng đối tượng

9. Đặc trưng của OOD

- Các đối tượng là trừu tượng
- Các đối tượng là độc lập và bao kín trạng thái và biểu diễn các thông tin
- Chức năng của hệ thống được biểu diễn là dịch vụ
- Việc dùng chung dữ liệu bị loại bỏ, các đối tượng truyền thông với nhau theo cơ chế truyền thông điệp.
- Các đối tượng có thể phân tán và có thể thực hiện 1 cách tuần tự hay song song

6.3 Hướng đối tượng

10. Ưu điểm của OOD

- Dễ bảo trì. Các đối tượng được hiểu như là các thực thể đứng một mình.
- Đối tượng có các thành phần tái sử dụng
- Với một HT, có thể ánh xạ ngay từ thực thể thực sang thực thể HT
- Phát triển HĐT:
  - + PT, TK và LT OOP có mối quan hệ song mục đích là khác nhau.
  - + OOA liên quan tới việc phát triển một mô hình đối tượng cho một lĩnh vực ứng dụng
  - + OOD liên quan đến việc phát triển một mô hình hệ thống hướng ĐT đáp ứng yêu cầu cài đặt.
  - + OOP liên quan đến việc thực hiện một OOD bằng việc sử dụng 1 ngôn ngữ lập trình HĐT

6.4 Phân tích HĐT

6.4 Phân tích HĐT

1. Năm (5) khung nhìn UML

6.4 Phân tích HĐT

2. Các phần tử cơ bản của UML

6.4 Phân tích HĐT

3. Sơ đồ Use-Case

6.4 Phân tích HĐT

4. Sơ đồ tương tác (Interact diagrams)

6.4 Phân tích HĐT

5. Sơ đồ cộng tác (Collaboration diagrams)

6.4 Phân tích HĐT

6. Sơ đồ diễn tiến (Sequence diagram)

6.4 Phân tích HĐT

7. Sơ đồ lớp (class diagram)

6.4 Phân tích HĐT

8. Sơ đồ State (State diagram)

6.5 Thiết kế HĐT

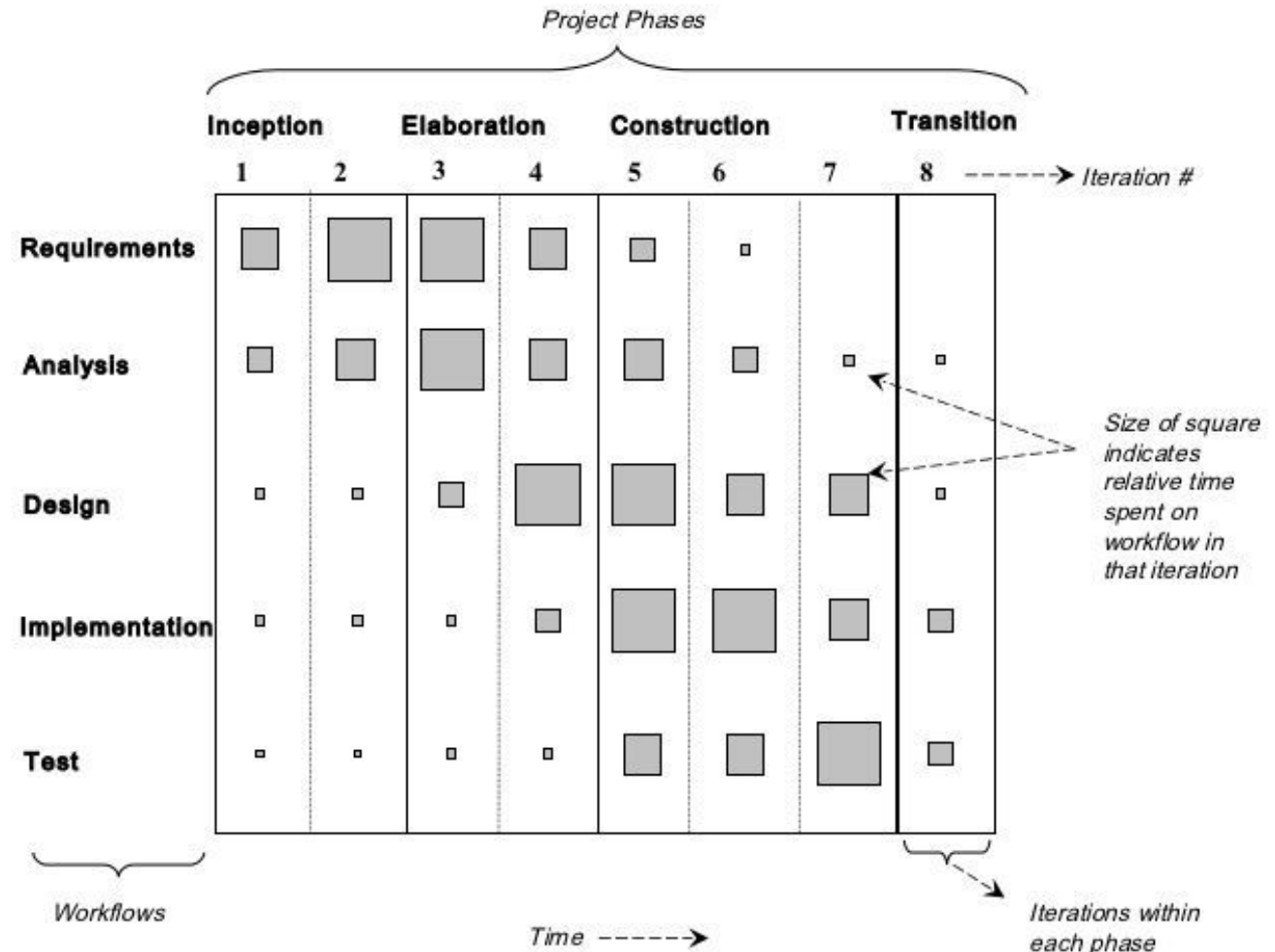
1. Quy trình hợp nhất – USDP process

- Là quy trình phát triển PM theo PP HĐT
- Quá trình phát triển nhằm thực hiện các yêu cầu cần phải đặc tả là:
  - + Cái gì phải làm
  - + Làm như thế nào
  - + Ai sẽ làm
- USDP được phát triển dựa trên UML và dựa theo nguyên tắc
  - + Phát triển lặp và gia tăng
  - + Phát triển HĐT – Thành phần
  - + Yêu cầu HĐT
  - + Cấu trúc hóa
  - + Kỹ thuật mô hình hóa trực quan

6.5 Thiết kế HĐT

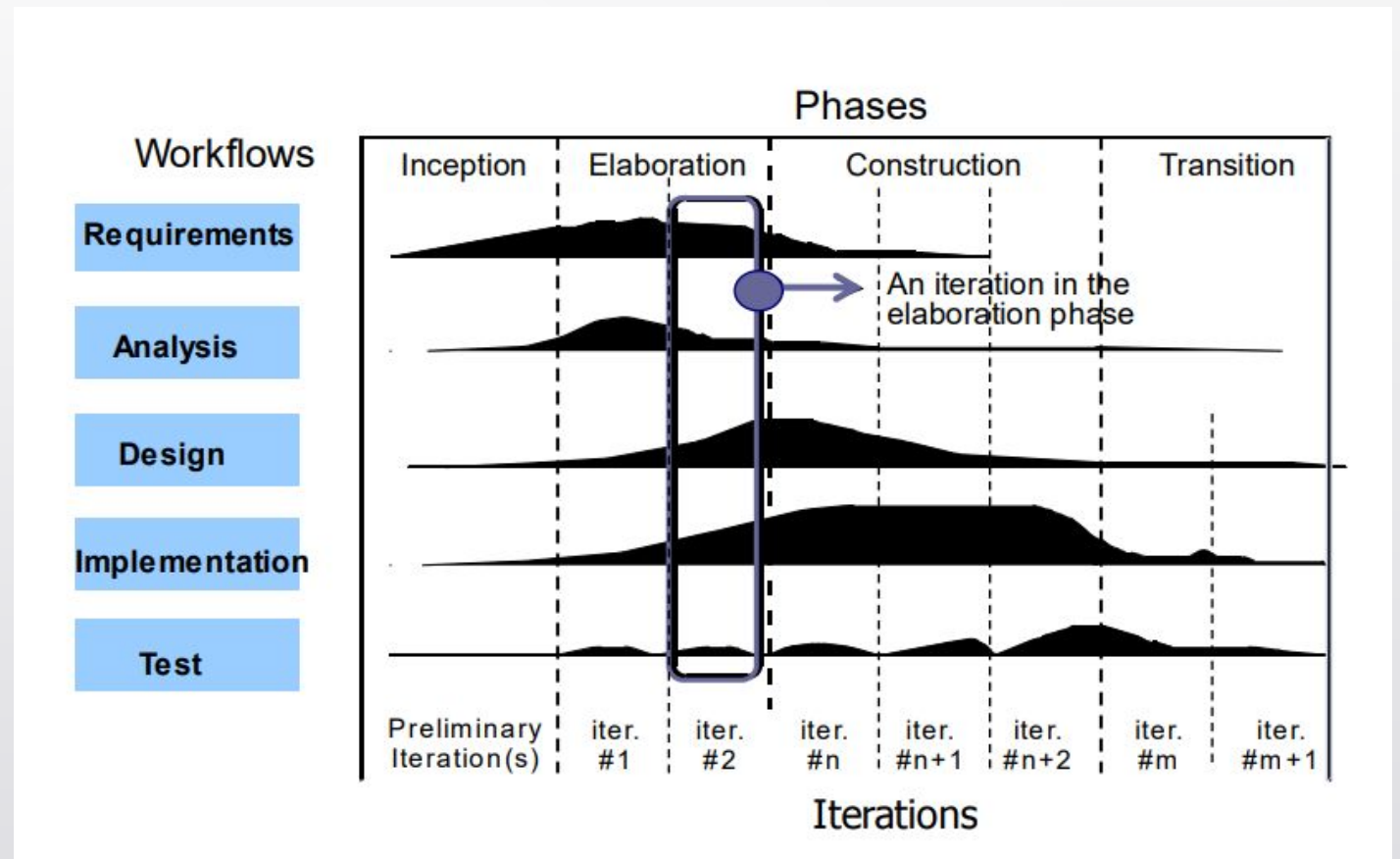
1. Quy trình hợp nhất – USDP process

The Unified Software Development Process

6.5 Thiết kế HĐT

1. Quy trình hợp nhất – USDP process

6.5 Thiết kế HĐT

2. Activity diagram for design process

6.5 Thiết kế HĐT

3. Thu thập và mô hình hóa yêu cầu

6.5 Thiết kế HĐT

4. Thiết kế hệ thống

6.5 Thiết kế HĐT

5. Thiết kế đối tượng và dữ liệu

6.6 Một số lưu ý khi mã hóa chương trình

1. Cấu trúc dữ liệu dễ hiểu

6.6 Một số lưu ý khi mã hóa chương trình

2. Cấu trúc thuật toán dễ hiểu